

„Találkahely, szellemi itatóvályú”

A Genfi Magyar Könyvtár rövid története
a könyvtáralapító, Szabó Zoltán visszaemlékezése alapján

A Genfben dolgozó, az ottani számos nemzetközi szervezet valamelyikében hivatalos kiküldetésben hosszabb-rövidebb időt eltöltő vagy csak rövid látogatásra érkező honfitársaink némelyike meglepődve tapasztalja, hogy a hazától oly távol, a magyar kultúrára nem annyira fogékonny francia nyelvi közegben sem kényszerülnek nélkülözni a magyar könyveket és újságokat. Betűhétségüket nem valamelyik egyetemi vagy tudományos könyvtár nagy katalógusaiból verejtekkel előbányászott hungarológiai tárgyú kiadványokból kell csillapítaniuk, hanem egy olyan magyar könyvtár várja szó szerint tárt kapukkal olvasóit, amelynek állománya napjainkban már 30 000 kötet körül jár, és amelyben egyaránt megtalálhatók külföldön kiadott magyar nyelvű és itthon megjelent munkák is. A magyar szépirodalom klasszikusai és bestsellerek mellett a magyar történelem, irodalom és kultúra különböző vonatkozásait taglaló szakkönyvek sorakoznak egymás mellett a polcon. A könyvtár megalapítója, gazdája és fenntartója, Szabó Zoltán úr fáradozása nem merült ki a könyvtár létrehozásában és az egyre tekintélyesebb polcrendszerrel megtöltött könyvek beszerzésében, hanem kedves feleségével együtt, aki született svájci, francia anyanyelvű és remekül beszéli a nyelvünket, a magánházuk földszintjén kialakított könyvtárban a magyarok számára találkozóhelyet is teremtett. Ezért kedves ez a hely mind a genfi, mind a messziről odalátogató magyaroknak. A könyvtárról és a magyar kultúra e kissé távoli szigetén aziliumot találó magyar közösségről beszéljen maga a könyvtáralapító, Szabó Zoltán. (A beszéd a Genfi Magyar Könyvtárban hangzott el 1995. október 31-én, a budapesti Kossuth Tisztképző Akadémia énekkarának látogatása alkalmából.)

Tudom, hogy más könyvtárak szebbek, kényelmesebbek, praktikusabbak, de hát nekem csak erre tellett. A könyvtárt születésekor nem álltak körül fontos közéleti személyiségek, mecénások, alapítványi tagok kisebb-nagyobb összegű csekkekkel. Sokan sikertelenséget jósoltak, néha inkább gunyoros ajkbiggyeszítő megjegyzések hangzottak el erről a „kócerájrról”. A könyvtárnak tulajdonképpen nincs is igazi születésnapja. Szép csendben, lassan, észrevétlenül fejlődött az elmúlt 20 esztendő alatt azzá, ami ma. Semmiféle merev adminisztrációs alapszabály nem gátolja fejlődését, átalakulását; a mindenkori szükségesség és praktikus igény határozza meg működését számos önzetlen munkatárs jóvoltából. Itt említem meg

Pálffy Ottó¹ barátomat, aki hivatásos a könyvszakmában, és felbecsülhetetlen, megfizethetetlen (és ez okból soha nem fizetett) munkatársam nyugdíjazása óta. A legbensőségesebb segítségem feleségem, néha bizony, mikor egy kicsit túlzásba megyek, felteszi a kérdést: Szeretném végre tudni, hogy tulajdonképpen könyvtár van-e a házunkban, vagy könyvtárban lakom?

A könyvtár minden nap 9 és 19 óra között nyitva van, beleértve a szombatot és vasárnapot, karácsony és újév napját is. Bárki bejöhethet, áttanulmányozhatja a rendelkezésére álló újságokat, forgathatja a kézikönyveket, folyóiratokat; kikölcsönözhet a mintegy harmincezer kötetből (pillanatnyilag 16 500 betáplált cím), néhányat hazavihet olvasásra. Ez számára semmiféle elkötelezettséggel nem jár; nincs kötve semmiféle egyesületi tagsághoz, így a tagdíj és a kölcsönzési díj nálunk ismeretlenek. Valljuk be, hogy ennél kedvezőbb körülmények között nehéz lenne olvasószomjat csillapítani.

Hogyan is kezdődött mindez?

Lassan 45 éves svájci életem folyamán ritka volt az a külföldön, magyar nyelven megjelent könyv, amelyet be nem szereztem volna. A kenyérkereset persze nem sok időt hagyott az olvasásra, így ezek a könyvek állványaikon szép lassan kikaparták a vendégszobát. A vasfüggöny lazulásával előbb meghívólevéllel, később anélkül is egyre több vendég forgatta ittléte alkalmával az otthon elérhetetlen köteteket, újságokat. Lassan híre ment az itteni szóróványmagyarok között is ennek a kölcsönzésnek a lehetősége, és bizony nem volt ritka alkalom, hogy rám telefonáltak: 'Zoltán, megvan-e ez, vagy az a könyved?' (És leggyakrabban megvolt); 'Kölcsönadnád-e?'

Aztán jöttek a telefonüzenetek, levelek franciául, németül angolul, még a környező országokból is: 'Szabó úr kérem, hallottunk vagy olvastunk könyvtáráról. Meghalt édesapám, felszámoljuk a lakását, mi már nem írunk, nem olvasunk magyarul, viszont sajnálnánk kidobni az általa annyira szeretett könyveket.' Ha néhány könyvről volt szó, eljött postán Madridból, Hamburgból, hogy csupán a távoliakat említsem. Ha nagyobb mennyiségről, akkor feleségemmel kitaláltuk (valójában én találtam ki az ő számára is), hogy már régóta nem jártunk azon a vidéken. Egyszer a Loire-völgyi Gien, máskor a cseh határ menti Waldkrähiburg „ért meg” egy régi, fiatakori emléket felidéző kirándulást. Így került hozzánk a Casablancai Magyar Tanya könyvtára (mert így hívták az évszázad elején az ottani magyar egyesület könyvtárát) vagy több neves tudós, újságíró, kritikus magánkönyvtárának egy része. Néhány száz könyvünk a Széchenyi Könyvtár fölőspéldányaiból származik, megfelelő ajándéklevél kíséretében. Egyébként általában havonta ma is kapunk onnan egy-egy tucat új kiadású klasszikust (az értékesebbeket több kiadásban is megőrizzük).² A mi fölőspéldányainkból az Erdélybe, Felvidékre, Kárpátaljára induló

1 Pálffy Ottó ISIS-program alapú adatbázist épít a könyvtár állományáról, melyben a szerzőkre és a címekre történő keresésen kívül tárgyi keresés is lehetséges.

2 Ezek a küldemények az OSZK állomány részére cserekiadványként megküldött Genfi Magyar Értesítő című, évente tízszer megjelenő számainak ellentételezésül szolgálnak, de az utóbbi időben a pénzügyi nehézségek miatt évente csupán már egy-két alkalomra korlátozódnak.

szeretetsomag-küldeményeinkhez teszünk néhány karton könyvet, hogy elkerüljük azt a lehetetlen állapotot, hogy a könyvektől nem jutunk be a könyvtárba... Ami a folyóiratokat illeti, részben az én személyes megrendeléseim gyümölcse, részben az itteni szórványmagyarság tagjainak kiolvasás után rendelkezésünkre bocsátott példányai. Ezeket eredeti tulajdonosaik vagy egyszerűen a postaládámba teszik elolvasás után, vagy kölcsönzés alkalmával itthagyják az asztalon.

De ennek a könyvtárnak van még sok más tevékenysége is. A legtöbb Genfi Magyar Értesítő itt készül ezen a számítógépen, majd itt gyűlnek össze a borítékoláshoz. Ami bizony – 800 címre – összehajtogatást, postára kész állapotra történő címkézést: egy fél tucat önkéntes többórás munkáját jelenti. Itt tartja rendszeres összejöveteleit a Genfi Magyar Egyesület bizottsága, a Katolikus Egyházközség Tanácsa. A minap a Svájci Magyar Egyesületek vezetőségi ülésének adtunk fedelet. Minden második pénteken protestáns imaóra van, itt talált otthonra az irodalomtörténet-óra, itt gyakorolt a népi táncsoport.³ Mikor a honismereti órák a magyar küldöttség épületében helyiségveszélybe jutottak, vagy míg a cserkészgyülekezet helyiségeit renoválták, itt találtak ideiglenesen otthonra mindaddig, míg az eredeti viszonyok újra helyreálltak. Ha átutazó vendégelődönk érkezik, és nem futja a terembérletre, itt költségmentesen talál előadóhelyet, hallgatónak székeket, magának vetett ágyat éjszakára.

Rendszerváltozás, kormányválságok, visszahívások, választási eredmények minket nem érintenek. Egy célunk van: a genfi és a Genf környéki magyarságnak egy találkahelyet, egy szellemi itatóvályút életben tartani, ahol ki-ki szükséglete és ízlése szerint hozzájuthat ahhoz a szellemi táplálékhoz, amire szüksége van. Mi senkit sem fogunk lasszóval: aki úgy érzi, hogy népünk kultúrájának ébrentartásához valamit tudunk neki nyújtani, bejön hozzánk. Mi minden ellenszolgáltatás nélkül rendelkezésére állunk lehetőségeink mértékében.

Hosszú svájci életem alkalmával mindig megcsodáltam az itt virágzó számos apró kis társulat sokszínűségét. Azt a számtalan dalárdát, sportegyesületet, vallásos vagy szórakoztató, csupán néhány tagból álló, de a maga kis körében eredményesen működő egyesületet, amelyek megakadályozzák az elszigetelődést, a csak öncélú begubózást, végül is az egész társadalom atomizálódását. Itt egymásra találva nyitottabbak leszünk honfitársaink, polgártársaink problémáira, és természetesen könnyebben észre vesszük, hol kell vagy lehet segíteni a nehéz pillanatokban.

Lejegyezte: Gábor Kálmánné

3 *Manapság az egyre terjedelmesebb polcrendszer miatt a táncsoport már máshol gyakorol.*